İSLAM VE BİLİM

İslam Dünyasında Bilimsel Çalışmalar Ve Eğitim

12.SINIF
1.ÜNİTE

Ele Alınacak Konular

1. İnsanın Anlam Arayışı
2. Din ve Bilim
3. İslam ve Bilim
4. İslam Medeniyetinde Bilim ve Düşüncenin Gelişimi
5. İslam Dünyasında Öne Çıkan Eğitim Kurumları
6. İslam Dünyasındaki Bilimsel Çalışmalar
7. Müslüman Bilim Adamları
8. Kur'an'dan Mesajlar

Varoluşun sebebi, hayatın amacı ve diğer merak ettiği soruların cevabını bulamayan insan huzura kavuşamaz ve mutlu olamaz.

Din ve Bilim
İnsanın Anlam Arayışına Cevaplar

Din ve Bilim
İnsanın Anlam Arayışına Cevaplar

Konulan Kurallar

Bilim, Allah tarafından evrene konulan düzen ve sistemin akıl, deney ve gözlem ile araştırılması ve elde edilen sonuçların insanlığın hizmetine sunulmasıdır.

Evrenin Kuralları

Yüce Allah'ın kader kavramı çerçevesinde koyduğu ve yönettiği bu sisteme "adetullah" veya "sünnetullah" denir.

Bildirilen Kurallar

Din, Yüce Allah tarafından insanlara peygamberler aracılığıyla bildirilen kurallar bütününe denir.

Evrene Uyum Kuralları

"Biri diğerini tamamladığı için din ve bilim arasında gerçek bir karşıtlık olması mümkün değildir." Max Planck

Dinin bilime engel olduğu veya bilimle çeliştiği iddialarının temelinde, Orta Çağ Hıristiyanlığına hakim olan yanlış düşünceler ve kilise baskısı vardır.

1632 yılında yazdığı bir kitap nedeniyle yargılanan Galileo, ömür boyu ev hapsine mahkûm edilmiştir. Bu olaylar nedeniyle Galileo tarihte bilim ve din çatışmasının bir sembolü haline gelmiştir.

DİN

- Hayatı anlamlandırır
- Yaratıcıyı tanıtır
- İnsanın kendini tanımasını sağlar
- Mutluluk verir
- Duygu dünyasını zenginleştirir

BİLİM

- Varlığı açıklar
- Doğru düşündürür
- Hayatı kolaylaştırır
- Cehaleti giderir
- Taassubu engeller

'Tanrı zar atmaz'

Bilim, Yüce Allah'ın yarattığı ve adına da sünnetullah dediği olağanüstü sistemden, bazı yöntemlerle elde bilgilerden oluşur. Bilimsel bilgilerin, Allah'ın gönderdiği ilahi kurallarla uyumlu olması gerekir.

Evrendeki harika düzen ve amaçlılık tesadüfle açıklanamaz.

BİR AYET

"Kuşkusuz, göklerin ve yerin yaratılışında, gece ve gündüzün değişmesinde, insanlara fayda veren yüklerle denizde seyreden gemilerde, Allah'ın gökten indirerek onunla ölü haldeki toprağa can verdiği ve orada her çeşit canlının yetişmesini sağladığı yağmurda, rüzgarları ve gökle yer arasında emre hazır bekleyen bulutları evirip çevirip yönlendirmesinde aklını işleten bir topluluk için elbette nice deliller vardır."
(Bakara suresi, 164. ayet)

Bilimin dinsiz olamayacağını savunan Einstein'ın din ve bilimle ilgili bazı sözleri

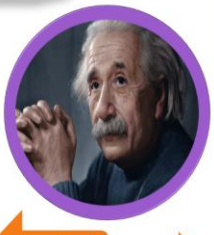

"Gerçeğin ve onun insan aklına eşsiz biçimde erişebilmesinin mantıklı yapısına duyulan inancı "din" kelimesinden daha iyi ifade edecek bir şey bulamadım. Bu inancın olmadığı yerde bilim, yavan bir süreç haline gelir."

"Derin bir imana sahip olmayan gerçek bir bilim adamı düşünemiyorum. Bu durum şöyle ifade edilebilir: dinsiz bir bilime inanmak imkansızdır."

"Dinsiz bilim felçtir, bilimsiz din de kördür."

"Bilimle ciddi şekilde uğraşan herkes tabiat kanunlarında bir ruhun, insanlardan daha üstün bir ruhun olduğuna ikna olur. Bu yüzden bilimle uğraşmak, insanı dine götürür."

"İslâm medeniyetinin modern dünyaya en büyük yardımı ve hediyesi **ilim**dir. Fakat Avrupa'yı, yeniden hayata kavuşturan şey, yalnız ilim değildir. İslâm medeniyetinden gelen daha başka etkiler Avrupa hayatına ilk parlaklığını vermişti.
Avrupa'nın ilerleme hayatında İslâm kültürünün kesin etkisini takip edemeyeceğimiz bir tek aşama yoktur. Bu etkinin kendini bütün azametiyle hissettirdiği alan **doğa bilimler ve ilim zihniyeti**dir.
Orta çağın ilk yarısında dünyanın hiçbir milleti insanlığın ilerlemesine Müslümanlar kadar hizmet etmemiştir. 9-12 asırlar arasında felsefe, tıp, tarih, ilahiyat, astronomi ve coğrafya konularında Arapça olarak yazılan eserler herhangi bir dilde yazılanlardan çok daha fazla idi."

Prof. Dr. Philip Khuri Hitti

İSLAM VE BİLİM

İslam, bilimsel ilerlemenin her türlüsünü alkışlamaz; bilimsel ilerlemeleri ve çalışmaları "insana uygunluk", "fıtrata uygunluk", ve "yararlılık" gibi ilkelerle değerlendirir. İslam medeniyeti, Batı düşüncesinin bugün geldiği noktaya bin yıl önce gelmiştir.

İSLAM VE BİLİM

Bilim sözcüğünün İslam medeniyetindeki karşılığı ilimdir.

1. İslam'ın Akla ve Düşünmeye Verdiği Önem
2. İslam'ın Bilime Bakışı
3. Kur'an'da İlim ve Düşünce
4. Hz. Peygamber ve İlim
5. Bilimsel Süreci Başlatan Çalışmalar

el- Cezeri'nin icat ettiği iki şamandıralı fıskiye

İSLAM'IN AKLA VE DÜŞÜNMEYE VERDİĞİ ÖNEM

- Allah (c.c.), birçok ayette insanlara akıllarını kullanmalarını ve araştırmalarını emretmektedir.
- İslam'a göre İnsan, aklını kullanarak yaratılan varlıklardan hareketle Allah'ın (c.c.) varlığına ulaşmalıdır.
- Allah, sürekli olarak insanları bakmaya, görmeye, düşünmeye, anlamaya ve aklı kullanarak doğruya ulaşmaya çağırır.
- İslam dini, insanların bilgiye, sorgulamaya, araştırmaya dayalı bir inanç sahibi olmalarını ister.
- İslam'a göre insanlar, ilimde derinleştikçe Allah'ı daha iyi tanırlar ve daha iyi kul olurlar.
- İslam, hayatın her anında doğru bilginin yol gösterici olmasını ister.

İSLAM'IN BİLİME BAKIŞI

"Allah'ım! Fayda vermeyen ilimden sana sığınırım..."

(Tirmizi, Deavat, 68.)

- Bilgi ve bilim, diğer her şey gibi Allah tarafından verilmiş bir nimet ve emanettir.
- Bilgi ve bilim, kişinin ve insanlığın yararına olmalıdır. Bilimsel çalışmalar insana, canlılara ve doğaya zarar vermemelidir.
- Bilimsel çalışmalar insanı Allah'a yaklaştırmalı, helal haram sınırlarına uymalı.
- İlim, Allah'ın kainatta koyduğu kanunların insanlar tarafından keşfedilmesidir. Bu yüzden din bilimle ters düşmez.
- Dinin hükümlerine uymak gibi Allah'ın evrende koyduğu kurallara uymak da insanların görevidir.
- İslam düşüncesinde selim akıl, doğru haber ve salim duyular herkes için geçerli olan nesnel bilgi kaynaklarıdır.

(Yunus suresi, 100)

"Allah, akıllarını kullanmayanları pisliğe mahkum eder."

Kur'an'da İlim ve Düşünce

- *İlim kökünden türeyen kelimeler yaklaşık 800'den fazla yerde kullanılır:* "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" (Zümer suresi, 9)
- *Akıl ve aklı kullanma 48 defa geçmektedir:* "Aklınızı kullanasınız diye Allah size ayetlerini en güzel şekilde açıklıyor." (Bakara suresi, 242)
- *Fizik, Kimya, Astronomi, Biyoloji, Tıp gibi alanlarla ilgili 750 kadar ayet vardır:* "İnkar edenler, göklerle yer bitişikken, bizim onları ayırdığımızı ve diri olan her şeyi sudan meydana getirdiğimizi görmediler mi?" (Enbiya suresi, 30)
- *İnsanlar, yer ve göklere bakarak düşünmeye, araştırmaya ve bilgilerini derinleştirmeye teşvik edilir:* "Yer ve göklerin yaradılışında, gündüz ve gecenin oluşumunda aklı olanlar için birçok dersler vardır." Al-i İmran, 190
- *Allah'ı gereği gibi tanımak, tahkiki imana ulaşmak bilgi ile olur:* "Allah'ın kulları arasından, ancak ilim sahibi olanlar O'na yürekten saygı duyarlar!" (Fatır suresi, 28)

Kur'an'ın akla yüklediği bazı görevler

- İnce kavrayışlı olmak (tefakkuh)
- İbret almak (itibar)
- Derinliğine düşünmek (tedebbür, tefekkür)
- Akıl yürütmek (nazar)
- Düşünüp anlamak (tezekkür)

Kur'an'da aklı kullanma ile ilgili kavramlar

Kur'an ve Bilim

Prof. Alfred Kroner

Jeobilim Profesörü

"Hz. Muhammed'in evrenin ortak kökeni gibi konuları bilmesinin neredeyse imkansız olduğunu düşünüyorum, çünkü bilim adamları son birkaç yıl içinde çok karmaşık ve gelişmiş teknolojik yöntemlerle bu durumun böyle olduğunu öğrendiler. 1400 yıl önce nükleer fizik hakkında bir şey bilmeyen bir kişi, örneğin; yeryüzünün ve gökyüzünün aynı kaynaktan geldiğini veya burada tartıştığımız diğer soruların cevaplarını kendi bulamaz. Kur'an'da geçen ifadelerin pek çoğu o zaman için henüz kanıtlanmamıştı, fakat modern bilimsel yöntemler şimdi Hz. Muhammed (s.a.v)'in 1400 sene önce söylemiş olduklarını kanıtlayan bir pozisyonda."

Prof. Keith L. Moore

Hücre Biyolojisi Profesörü

"Kur'an'da insanın gelişimi ile ilgili ifadeleri açıklığa kavuşturmak benim için büyük bir zevkti. Ben emin olarak söylüyorum ki bu ifadeleri Hz. Muhammed (s.a.v)'e Allah vermiştir, çünkü bu bilginin çoğu yüzyıllar sonrasına kadar keşfedilmemiştir. Bu bana şunu kanıtlıyor ki, Hz. Muhammed (s.a.v) Allah'ın elçisidir."

Hz. MUHAMMED VE İLİM

O, okuma-yazma bilmeyen bir topluma gelmişti.

- İlim öğrenmeyi ve öğretmeyi teşvik eden çok sayıda hadis vardır.
- Mekke döneminin ilk yıllarında Darü'l-Erkam'ı bir eğitim-öğretim merkezi olarak kullanmıştır.
- Medine'ye hicret edince Müslümanların ilk okulu olan Suffeyi kurmuştur.
- İlim öğrenmede kadın-erkek ayrımı gözetmemiştir.
- Hayatı boyunca eğiticilik görevini yapmıştır.
- Hayber esirlerini meslek eğitimi vermeleri şartıyla salıvermiştir.
- Bedir esirlerini okuma-yazma öğretmeleri karşılığında serbest bırakmıştır.

Onun çalışmaları sayesinde o cahil toplum çok kısa sürede, bilimde dünyanın en ileri toplumuna dönüştü.

İlim öğrenmeyi ve öğretmeyi teşvik eden bazı hadisler

- "Kuşkusuz âlimler, peygamberlerin vârisleridir, onların bıraktıkları miras ilimdir. Kim onu alırsa büyük bir pay almış olur."
- "Ya öğreten, ya öğrenen, ya dinleyen veya ilmi seven ol. Sakın beşincisi olma; helak olursun"
- "Kim ilim için yola çıkarsa Allah ona cennete giden yolu kolaylaştırır.."
- "İnsan ölünce üç şey dışında sevabı kesilir: Sadaka-i cariye (sürekli sadaka), kendisinden faydalanılan ilim ve kendisine dua eden hayırlı evlat."
- "Dünyayı isteyen ilme sarılsın, ahireti isteyen ilme sarılsın; hem dünyayı hem ahireti isteyen ilme sarılsın."
- "İlim öğrenmek kadın-erkek her Müslümana farzdır."

Tirmizi, İlim, 19.

Müslim, Vasiyye, 14.

Tirmizi, Deavat, 68.

İbn Mace, Mukaddime, 17

İSLAM MEDENİYETİNDE BİLİM VE DÜŞÜNCENİN GELİŞİMİ

- Daha sonra fen bilimleri ve sosyal bilimler üzerinden bilim ve düşünce gelişmiştir.
- Hadis, tefsir, fıkıh ve kelam gibi ilim dalları oluştu.
- Öncelikle Kur'an'ı, Hz. Peygamber'in hadislerini ve dinî hükümleri öğrenme ve öğretme çalışmaları başladı.
- Kur'an ve sünnetin buyrukları, Müslümanların başta dinî ilimler olmak üzere insanlığa yararlı her tür bilgiye yönelmelerine vesile oldu.
- Allah ve Peygamber'in ilme verdiği değer, okuma, araştırma, öğrenme, öğretme ve yazmayı özendirmiştir.
- İslam medeniyetinin bilim ve düşünce tarihi Kur'an'ın "Oku! " emriyle başlar.

İSLAM MEDENİYETİNDE BİLİM VE DÜŞÜNCENİN GELİŞİMİ

BÖLÜMÜN KONULARI

İSLAM MEDENİYETİNİN BİLİM VE DÜŞÜNCE TARİHİ

- İSLAM MEDENİYETİ
- BAŞLANGIÇ
- DİNÎ İLİMLERİN OLUŞUMU
- ÇEVRE KÜLTÜRLERİN MİRASI
- BİLİM VE DÜŞÜNCENİN GELİŞİMİ
- İSLAM BİLİMİNİN ETKİLERİ

KÜLTÜR

Bir toplumun sahip olduğu maddi ve manevi değerler bütünü

MEDENİYET

Farklı kültürlerin bir araya gelmesiyle oluşan evrensel yapı

İSLAM MEDENİYETİ

İslam'ı benimseyen toplumların, tarih boyunca farklı coğrafyalarda ortaya koydukları maddi ve manevi birikimlerin tümü

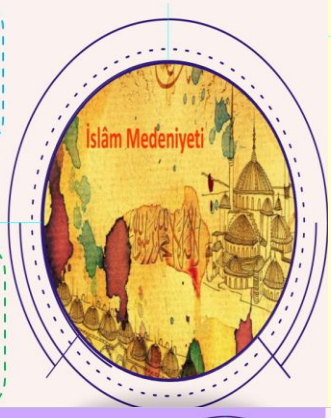

İSLAM MEDENİYETİNİN ANA KAYNAĞI VAHİYDİR

KUR'AN + SÜNNET

İSLAM MEDENİYETİNDE ETKİSİ OLAN KÜLTÜRLER

ARAP, İRAN, TÜRK, HİNT

İSLAM MEDENİYETİ

BAŞLANGIÇLAR

- İslam medeniyetinin bilim ve düşünce tarihi Kur'an'ın "Oku! " emriyle başlar.
- Allah ve Peygamber'in ilme dair emir ve teşvikleri, okuma-yazma, araştırma-öğrenme ve öğretim seferberliği başlatmıştır.
- Öncelikle dinin ana kaynağı olan Kur'an ve hadislerin öğretimi ve yazımı çalışmaları başladı.
- Kur'an ve sünnetin anlaşılıp yorumlanması, dinî hükümlerin öğretimi çabaları görüldü.
- Hadis, Tefsir, Fıkıh ve Kelam gibi dini ilim dalları oluştu.

Müslümanların ilk okulu: Mescid-i Nebi ve Suffe

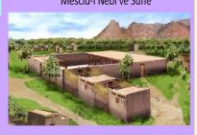

DİNÎ İLİMLER

Dinin temel metinleri olan Kur'an ve hadislerin anlaşılması, yorumlanması ve onlardan dinî hükümlerin çıkarılmasına hizmet ettikleri için NAKLÎ İLİMLER olarak da adlandırılırlar.

TEFSİR	HADİS	FIKIH	KELAM	SİYER	KIRAAT
Kur'an-ı Kerim'in anlaşılması, açıklanması, yorumlanması	Hz. Peygamber'in sözlerinin toplanması, yorumlanması	Kur'an ve sünnetten dinî hükümler çıkarılması	İslam inançlarının tespiti, açıklanması, kanıtlanması	Hz. Muhammed'in yaşamı, İslam Tarihi	Kur'an ayetlerinin doğru okunması

ÇEVRE KÜLTÜRLERİN İSLAM DÜŞÜNCESİNE ETKİSİ

Vahiy merkezli başlayan İslam bilim ve düşüncesinin önemli aşamalarından biri felsefenin İslam dünyasına girmesidir. Felsefenin İslam dünyasına girmesi tercüme faaliyetlerinin bir sonucudur.

750 - 900

- Yunanca
- Pehlevice (İran)
- Sanskritçe (Hint)
- Süryanice

→ ARAPÇA

Tarihin En Büyük Entelektüel Akademisi

Beytül- Hikme

Müslümanlar matematik, astronomi, haritacılık, coğrafya, fizik, kimya, tıp, zooloji, botanik, biyoloji, felsefe, tarih, sosyoloji, psikoloji vb. birçok alanda çalışmalar yaptılar.

İSLAM BİLİM TARİHİNİN ANA DÖNEMLERİ

BİLGİNİN TOPLANDIĞI DÖNEM
7. YY – 9. YY

BİLGİNİN İŞLENİP ÜRETİLDİĞİ DÖNEM
10. YY – 15. YY

DURAKLAMA VE GERİLEME DÖNEMİ
16. YY – 20. YY

İSLAM MEDENİYETİNDE BİLİM VE DÜŞÜNCENİN GELİŞİMİ

- 7. YY: * Dini ilimlerin Oluşumu * Çevre Kültürlerle Tanışma * Yabancı Dil Öğrenimi
- 8. YY: * Çeviri faaliyetleri * Bilginin transferi
- 9. YY: * Çeviri faaliyetleri * Bilgi üretiminin başlaması * Astronomi çalışmaları
- 10. YY: * Rasathanelerin Kurulması * Matematiğin Gelişimi * Bilimsel keşifler
- 11. YY: * Tıp, biyoloji * Tarih, coğrafya * Büyük bilginler dönemi
- 12. YY – 16. YY: * İslam Bilim Tarihinin Altın Çağı * İslam Bilim ve Düşüncesinin Batıya Transferi
- 17. YY – 20. YY: * Duraklama ve gerileme dönemi

MÜSLÜMAN BİLİM ADAMLARININ ÇALIŞTIĞI BAZI BİLİM DALLARI

- **DİNÎ İLİMLER**
- **SOSYAL BİLİMLER**
  - Tarih
  - Felsefe
  - Coğrafya
  - Siyaset
  - Dil
- **FEN BİLİMLERİ**
  - Tıp
  - Astronomi
  - Matematik
  - Fizik
  - Kimya
  - Biyoloji
- **TEKNİK BİLİMLER**
  - Mimarlık
  - Mühendislik
  - Otomasyon
  - Mekanik
  - Robotik

950 yılında vefat eden Fârâbî'nin, döneminde bilim dallarını tasnifi şu şekildedir:

Müslümanlar arasında ilim dalları o kadar çeşitlenmiştir ki bu ilim dallarının tasnifini yapmak üzere eserler yazılmaya başlanmıştır.

İSLAM KÜLTÜRÜNÜN BATIYA GEÇİŞ YOLLARI

1. İtalya, İspanya ve Fransa'dan birçok kişinin İslam medreselerinde okuduktan sonra ülkelerine dönüp dersler vermesi
2. Güney Avrupa'da İslam medreselerini taklit eden ilk üniversiteler kurulması ve İslam bilginlerinin eserlerinin okutulması
3. İspanya(Endülüs) ve Sicilya İslam devletleri
4. Haçlı seferleri
5. Yahudi bilginlerin çevirileri
6. Osmanlı Devleti

Batı medeniyeti, bugünkü modern bilim ve teknolojinin temelleri ile gelişimini, İslam bilim ve medeniyetine borçludur.

İSLAM BİLİM VE DÜŞÜNCESİNİN ETKİLERİ

1- Bilim Zihniyeti
2- Felsefe
3- Tıp
4- Matematik ve Astronomi
5- Doğa Bilimleri
6- Coğrafya
7- Rönesans
8- Reform

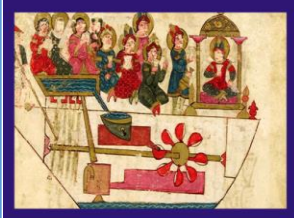

"Hayal gücü bilgiden daha önemlidir."

ALBERT EINSTEIN

İSLAM MEDENİYETİNİN EĞİTİM KURUMLARI

İslam Kültürünün Pınarları

Eğitim, toplumsal yapıyı oluşturan tüm kurumlardan etkilenir ve onları etkiler

Müslümanlar, ilk devirlerden itibaren eğitime çok önem vermiş ve birçok eğitim kurumu oluşturmuşlardır

MESCİD CAMİ

Hicretten hemen sonra inşa edilen Mescid-i Nebi'ye bitişik olarak yapılan ve "suffe" denilen yerde eğitim öğretim faaliyetleri sürdürülmüştür. Suffe, İslam medeniyetinin ilk eğitim kurumudur

* Namaz kılınan yer.
* Minberi bulunmayan, cuma namazı kılınmayan küçük mabetler

MESCİD

CAMİ

İçinde cuma namazı kılınan ve hatibin hutbe okuması için minber bulunan ibadet yeri

İslam kültür ve medeniyetinin yayılmasında çok önemli rolü olan camiler, eğitim ve öğretim tarihi ile de yakından ilgilidir.

İslam'ın ilk devirlerinden itibaren mescitlerde ders halkaları oluşturulmuş ve bu durum günümüze kadar devam etmiştir.

MESCİD CAMİ

İslam'ın ilk dönemlerinde eğitim öğretim, daha çok cami merkezli olarak yapılmaktaydı

Fatih Camii ve Külliyesi

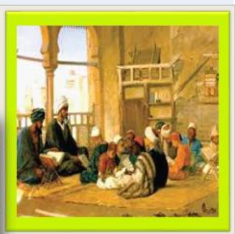

Mescidlerde Kur'an-ı Kerim, Tefsir, Hadis, Fıkıh, Siyer gibi ilimler okutulurdu

Eğitim öğretim "ders halkası" şeklinde yürütülmekteydi

İlk dönemlerden itibaren birçok caminin yanına medrese, kütüphane, mektep, imarethane gibi yapılar eklenerek külliyeler inşa edilmiş ve İslam şehirlerinde hayat, bu külliyeler etrafında yoğunlaşmıştır.

MEKTEP

ilkokul seviyesinde okuma yazma eğitimlerinin verildiği okullardır

İlk dönemlerde, okuma yazma veya Kur'an öğretilen okullara küttâb denilmiştir

Hz. Ömer Döneminde mektepler kurularak muallimlere maaş bağlanmıştır. Emevi ve Abbasi Dönemi'nde mekteplerin sayıları artmıştır.

Çocuklar mektepte okuma yazma öğrendikten ve Kur'an'ı hatmettikten sonra daha ileri seviye derslerine mescitlerde devam ederlerdi.

Mekteplerin programında Kur'an, hadis, okuma yazma, dil bilgisi, şiir ve matematik gibi dersler bulunurdu.

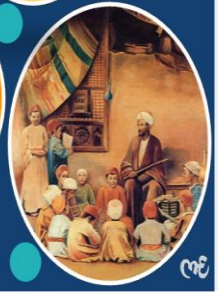

MEKTEP

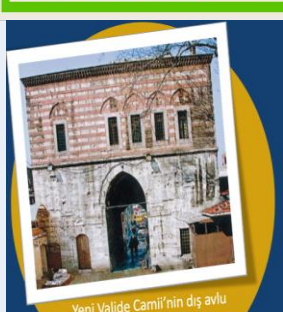

Yeni Valide Camii'nin dış avlu kapısı üzerinde yer alan sıbyan mektebi – Üsküdar/İstanbul

İlk dönemlerde bağımsız binalar yerine camilerin eklentisi şeklinde kurulmuştur

Erkekler ve kızlar ayrı ayrı okutulurdu

Giderlerinin ve hocaların maaşlarının karşılanması için vakıflar kurulurdu

Emeviler ve Abbasiler döneminden beri en yaygın temel eğitim kurumları olmuştur

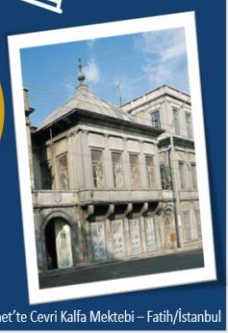

Sultanahmet'te Cevri Kalfa Mektebi – Fatih/İstanbul

İslam Kültür Tarihinin İlk İlimler Akademisi

BEYTÜL HİKME

Yüksek seviyede ilmî araştırmalar ve çeviri çalışmaları

Her tür dinî ilimler, sosyal bilimler ve fen bilimleri

Emeviler Dönemi Çevirileri

Abbasiler

Beytül Hikme
Bağdat

Kurucusu Me'mun
830

Fikir ve ilk girişim Mansur
754

Harun Reşid

BİLGİ EVİ

İslam ilim dünyasına, beş yüz yıldan fazla kaynaklık etmiştir

Rasathane

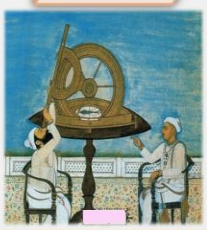

BEYTÜL HİKME

Çeviri Bölümü

400 000 kitap

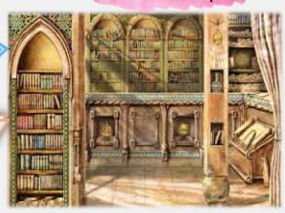

Kütüphane

Ülke içinden, komşu ülkelerden ve dünyanın her yerinden getirtilen kitaplarla Orta Çağın en zengin kütüphanesi ve ilmî araştırmaların merkezi olmuştur

BEYTÜL HİKME

Bilgeliğin Zirvesi

Tarihçi İbn Nedim, kendi döneminde 47 çevirmen-yazar çalıştığını anlatır

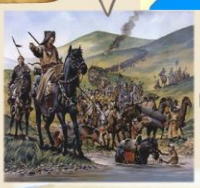

1258'de Moğollar Bağdat'ı işgal edince yakıp yıktılar

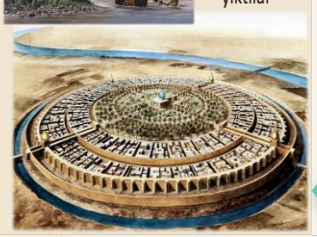

Yetişen Ünlüler	Çeviri Yapılan Diller	Çalışanlar
*Harezmi *Beni Musa Kardeşler *Kindi *Sabit Bin Kurra *Huneyn İbn İshak *Ebubekir Razi *Battani	*Farsça *Yunanca *Süryanice *Hintçe *İbranice *Habeşçe	*Yazarlar *Çevirmenler *Araştırmacılar *Kitap Çoğaltanlar *Ciltçiler *Kütüphaneciler

BEYTÜL HİKME

X. yüzyıl başlarında Ağlebiler, Tunus'un Kayrevan şehrinde Beytül Hikme kurdular

Dinî İlimler

*Kelam
*Fıkıh
*Ahlak
*Tasavvuf

Diğer Bilimler

*Felsefe
*Tıp
*Eczacılık
*Matematik
*Geometri
*Astronomi
*Botanik
*Coğrafya

Fatımiler tarafından yıkıldıktan sonra (909) Beytül Hikmede yetişen ilim adamları Endülüs'e geçerek çalışmalarını Kurtuba'da sürdürmüşlerdir

Pisagor, Plotinos, Aristo, Hipokrat, Öklid, Platon, Galen, Sokrat, Arşimet, Farslı ve Hintli yazarların kitapları çevrilmiş ve üzerinde çalışılmıştır.

DARUL HADİS

Hadis ilimlerinin öğretildiği ve hadis ilimlerinde uzmanların yetiştirildiği yükseköğretim kurumları

Darussünne

Hadis dersleri önceleri mescitlerde verilirdi. Ders halkalarının kalabalıklaşması sebebiyle camiler dışında kurumlar oluşturuldu

Hadis

Sünnet

Hz. Peygamber'in sözleri

Hz. Peygamber'in sözleri, uygulamaları, tutumları

Darul-hadisler ilk defa Şam'da inşa edilmiş ve kurucusu olan Atabeg Nureddin Zengi'ye (ö.1211) nispetle "Darul-hadis en-Nuriyye" diye adlandırılmıştır.

DARUL HADİSLERİN GELİŞİMİ

1. İlk zamanlar mescitlerde o şehrin hadisçileri tarafından dersler verilirdi.
2. İlk Bağımsız darul-hadis Atabeg Nureddin Zengi tarafından Şam'da kuruldu
3. Mısır, Kudüs ve Suriye'de darul-hadis medreseleri takip etti
4. Anadolu Selçuklu Devleti zamanında Anadolu'da ilk olarak Çankırı Darul-hadisi kurulmuştur
5. Sivas Gök Medrese, Konya İnce Minareli Medrese, Erzurum Ahmediye Medresesi yapıldı
6. İlk Osmanlı darul-hadisi İznik'te kuruldu. Bursa, İstanbul, Tokat, Amasya ve diğer illerle devam etti.

Çankırı Darul-hadisi

Selimiye Darul-hadisi

Şam Nuriyye Darul-hadisi

Sivas Gök Medrese Darul-hadis

DARUL KURRA

Kur'an-ı Kerim okuma ilmini uzmanlık derecesinde öğreten ve hafız yetiştiren okullar

DAR + KURRA

DAR → yer, mekân, ev

KURRA → okuyucular

Hafızlık eğitimine ilk dönemlerden itibaren büyük önem verilmiş, daha sonraki dönemlerde hafızlık eğitimi verilen yerler darul-kurra adıyla kurumsallaşmıştır.

Evliya Çelebi

- Şehirlerdeki selatin camileri ve büyük camilerin tamamında darul-kurralar bulunurdu
- İstanbul'da bütün büyük camilerin yanı sıra ayrı binalarda da açılmıştır. Üç bini kadın olmak üzere dokuz bin hafız vardı
- Amasya'da dokuz tane darul-kurra vardı.
- Sadece Sultan Bayezid Darul-kurrasında üç yüzden fazla hafız bulunuyordu
- Edirne'de birçok darul-kurra vardı ve buralarda çeşitli seviyelerde kıraat dersleri görülürdü

Sokullu Mehmet Paşa Darulkurrası
Eyüp / İstanbul

- İlk dört asırda yüksek seviyede Kur'an dersleri yalnız camilerde verilmekteydi
- Küçük çocuklara **Küttâb** adı verilen mekteplerde Kur'an öğretilmeye başlandı
- Selçuklularda adı **Darul- Huffâz** idi
- Osmanlılar **Darul- Kurra** adını kullandılar
- Günümüzde **Kur'an Kursu** adıyla benzer eğitim devam ediyor

DARUL KURRALARIN TARİHSEL GELİŞİMİ

ŞİFAHANE

Hastane ve tıp medresesi

Bu kurumlarda tıp eğitimi ve araştırmalar yapılırken aynı zamanda hastalar da tedavi edilirdi

Yakın zamana kadar Avrupa'da ruh ve sinir hastaları, tedavi edilmek yerine yakılırken el-Kindî (ö.866) döneminde Müslümanlar müzik yoluyla tedavi ediyorlardı.
Batı'da ise ilk defa müzikle tedavi uygulaması, 1947'de Michigan Devlet Hastanesi'nde yapılmıştır.

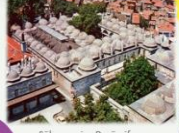

Süleymaniye Darüşşifası ve Tıp Medresesi – Fatih / İstanbul

Darüşşifa

Darusıhha

Kullanılan isimler

Bîmâristan

Darul-afiye

10. yüzyıl ortasında, yalnız Cordoba'da 50 hastane vardı

Sigrid Hunke, Avrupa'nın Üzerine Doğan İslam Güneşi

Gevher Nesibe hastanesi, içinde medrese de bulunan bir külliye şeklinde 1204 yılında Giyaseddin Keyhüsrev tarafından Kayseri'de yaptırılmıştır.

TARİHTE ŞİFAHANELER

- İlk şifahane Hz. Peygamber (s.a.v.) tarafından, Hendek Gazvesi sırasında yaralananlar için seyyar savaş hastanesi olarak kurulmuştur.
- İlk hastane 707 yılında Emevi Halifesi Velid tarafından kurulmuştur.
- Halife Mütevekkil'in vezirlerinden Türk asıllı Feth b. Hakan tarafından 861'de Mısır'da ve Bağdat'ta açılan şifahanelerden sonra hastanelerin sayısı artmıştır.
- İlk Selçuklu hastanesi ve tıp medresesi Nizamülmülk tarafından Nişabur'da kurulmuştur.
- Anadolu Selçukluları Dönemi'nde tıp eğitiminin verildiği önemli kurumlardan biri Gevher Nesibe Darü'ş-şifasıdır.
- Yıldırım Bayezid zamanında sadece Bursa'da sekiz tane şifahane vardı. 1587 yılında İstanbul'da yüz on tane şifahanenin olduğu Avrupalı seyyahların hatıratında yer almaktadır.

RASATHANE

Astronomik gözlemler yapmaya yarayan özel binalar ve gözlem evleri

Orta Çağ boyunca benzerine rastlanmayacak ölçüde sürekli ve sistemli rasathaneler, ilk olarak İslam dünyasında ortaya çıkmıştır.

İslam dünyasındaki rasathanelerde kullanılan gözlem araçlarının çoğu Müslümanlar tarafından icat edilmiştir.

Tam teşkilatlı ilk büyük rasathane 1259 yılında İlhanlı Hükümdarı Hülâgû tarafından yaptırılan Merâga Rasathanesi'dir. Cami, zengin bir kütüphane ve çeşitli hizmet binalarıyla külliye hâlinde inşa edilmiştir. İçinde, geniş çaplı gözlem aletleri bulunan rasathanenin yöneticiliğini Nasıruddin Tusi üstlenmiş, onunla birlikte astronom ve matematikçiler çalışmıştır

8. yüzyıldan 16. yüzyıla kadar İslam dünyasında rasathaneler sayesinde astronomi ve matematik alanlarında yapılan çalışmalar, modern astronomi ve matematiğin alt yapısını hazırlamıştır

RASATHANELERİN TARİHİ

Astronomi = İlm-i Felek

- İlk rasathane 828 yılında Bağdat'ta kurulan Şemmâsiye Rasathanesi'dir
- Suriye'de Kasiyun rasathanesi kuruldu
- 1023 yılında İbn Sina için Hemedan şehrinde rasathane kurulmuştur
- Tam teşkilatlı ilk büyük rasathane 1259 yılında Merâga'da kuruldu
- 3. Murat ve Sadrazam Sokullu Mehmet Paşa'nın İstanbul'da kurdukları rasathane İslam medeniyetinin son büyük rasathanesidir (1577)
- 1868'de kurulan Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi hâlen hizmet vermektedir.

İsmail Fakirullah Türbesi ve Rasathanesi/Siirt

KÜTÜPHANE

Birçok mescidin ve eğitim kurumunun kütüphanelerinin yanı sıra bağımsız kütüphaneler de kurulmuştur

İslam devletlerinin çoğunda hükümdarların ve önemli devlet adamlarının zengin kütüphaneleri olmuştur

Endülüs Emevileri zamanında Kurtuba'da (Cordoba) yetmiş kütüphane bulunmaktaydı

Kütüphane adı	Cilt sayısı
Bağdat Beytül hikme	100 bin
Bağdat Sahur Kütüphanesi	10 bin
Kurtuba Hakem Kütüphanesi	400 bin
Kahire Saray Kütüphaneleri	1 milyon
Kahire Darul hikme Kütüphanesi	100 bin
Trablusşam Kütüphanesi	3 milyon
Merâga Kütüphanesi	400 bin

Büyük Selçuklular Devri'nde Nişâbur, Merv, İsfahan, Hemedan, Herat, Sava, Rey, Belh, Basra, Musul ve Buhara gibi şehirlerde kurulan medreselerin çoğunda kütüphane mevcuttu

İSLAM KÜTÜPHANELERİNİN TARİHİ

İslam âleminde ilk kütüphaneler, Kur'an-ı Kerim ve hadis ağırlıklı olarak Emeviler Döneminde mescitlerde ortaya çıkmıştır

Papirüs yanında kâğıdın yazı malzemesi olarak kullanılması ve Harun Reşid tarafından 794'te Bağdat'ta bir kâğıt fabrikası kurulması kütüphanelerin zenginleşmesini sağlamıştır

Endülüs Emevileri döneminde dünyanın en zengin kütüphaneleri Endülüs'te bulunuyordu

Alparslan'ın veziri Nizamülmülk'ün 1067'de Bağdat'ta kurduğu medrese ve kütüphane diğer medrese ve kütüphanelere öncülük etmiştir

Konya'da Anadolu Selçuklu Devleti'nin ilk kütüphanesi inşa edilmiştir.

Osmanlılar 'da Fatih Dönemi ile birlikte büyük kütüphaneler kurulmaya başlanmıştır

MEDRESE

Modern üniversitelerin öncüsü olan İslam eğitim kurumları

Medreseler geçmişte yükseköğretim faaliyetlerinin yapıldığı yerlerdir. Bugünkü anlamda fakültelere karşılık gelen eğitim kurumlarıdır.

X. yüzyılda Maveraünnehir bölgesinde ortaya çıkmıştır.

Mescid-i Nebevi ve Suffe, medresenin ilk modelidir. Mescitler medrese binalarının inşasından sonra da eğitim öğretim işlevini sürdürmüştür.

Medreselerin tarihteki parlak yerinin önemli nedenlerinden biri de vakıflardır. Bu vakıflar medreselere ekonomik destek sağlamıştır.

Tefsir, Hadis, Fıkıh, Kelam gibi İslamî ilimlerle birlikte Edebiyat, Matematik, Astronomi, Felsefe gibi dersler de okutulmuş ve ileri düzeyde sistemli bir yükseköğretim gerçekleştirilmiştir

Uluğ Bey Medresesi- Semerkant

XIII. yüzyılda **Şam**'da **yirmi**, **Bağdat**'ta **otuz**, Endülüs'te ise başta Cordoba, Sevilla, Toledo, Granada, Malaga olmak üzere birçok şehirde medreseler vardı. Sadece Granada'da on yedisi büyük, **yüz yirmi**si küçük olmak üzere toplam **yüz otuz yedi** medrese bulunuyordu.

TARİHSEL SÜREÇ

Muntasiriyye Medresesi Bağdat

1. İslam'ın ilk asırlarında eğitim öğretim faaliyetleri daha çok âlimlerin denetiminde mescit ve camilerde yürütülürdü.
2. Hicri 3. ve 5. asır arasında başta Horasan ve Maveraünnehir olmak üzere ilim merkezlerinde medreseler kurulmuştur
3. Büyük Selçuklu hükümdarı Alparslan'ın emriyle Nizamülmülk tarafından 1067 yılında Bağdat'ta kurulan medrese, İslam dünyasındaki İlk büyük medresedir
4. Zamanla İslam coğrafyasında Nizamiye Medreselerini örnek alan birçok medrese açılmış ve medreselerin önemi gittikçe artmıştır.
5. Medreselerde eğitim öğretim o kadar ileri düzeye erişmiştir ki Kurtuba Medresesi gibi birçok medresede gayrimüslim öğrenciler de eğitim görmüştür.
6. Medreseler Osmanlı Devleti Dönemi'nde gelişerek varlıklarını sürdürmüştür.

Selçuklu Dönemi

İlk sistematik medreseler, Büyük Selçuklu Devri'nde inşa edilmiş olup bu medreselerden en bilineni Nizamülmülk tarafından Nişabur ve Bağdat'ta açılan Nizamiye Medreseleridir.

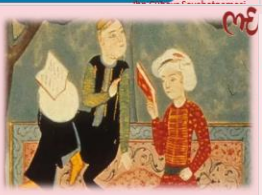

Selçuklular ve Beylikler devrinde Anadolu'da yaptırılan ve önemli bir kısmı halen ayakta duran 139 medrese vardır

- Çukur (Yağıbasan) Medrese (Tokat),
- Karatay, İnce Minare, Sırçalı, İplikçi (Konya),
- Taş Medrese (Akşehir),
- Karahisar, Hüseyin Gazi (Çorum, Alaca),
- Çifte Medrese, Afgunu (Avgunlu), Hunat (Huand) Hatun, Siraceddin, Hacı Kılıç, Sahibiye (Kayseri),
- Ümmühan Hatun (Eskişehir, Seyitgazi),
- Karatay, Ulucami, Atabey (Antalya),
- Süleyman Pervâne (Sinop),
- Buruciye, Gökmedrese (Sivas, Tokat).

Anadolu'da günümüze gelebilen ilk medreseler Danişmendliler Devrinde inşa edilmiştir.

Anadolu Selçukluları Anadolu'da bir şehri fethettiklerinde ilk iş olarak orada cami, medrese, zaviye inşa ederek tüccarları, din adamlarını ve Türk nüfusu buralara yerleştirmişlerdir

Osmanlı Dönemi

- Osmanlı Beyliği'nde ilk medrese Orhan Gazi'nin 1331'de kurduğu, İznik Orhaniyesi adını da taşıyan İznik Medresesi
- 1326'da Bursa'yı fetheden Orhan Gazi, Manastır Medresesi olarak da bilinen Orhan Gazi Medresesi'ni kurdu. I. Murad, Yıldırım Bayezid, Çelebi Mehmet, II. Murad ve devlet adamlarının yaptırdığı **yirmi bir** medrese ile Bursa bir ilim merkezi oldu
- 1361'de Edirne fethedildikten sonra Çelebi Mehmet devrinde **iki**, II. Murad döneminde **dokuz** medrese açıldı. II. Murad'ın Darulhadis Medresesi, Sahn-ı Seman medreseleri yapılıncaya kadar en yüksek Osmanlı medresesi idi.

- Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'u fethiyle, Osmanlı ilim hayatı ve medrese teşkilatı için önemli adımların atıldığı dönem başlar
- Fatih Sultan Mehmet'in kurduğu Sahn-ı Seman ve Kanuni Sultan Süleyman döneminde açılan Süleymaniye medreseleri bu dönemin en önemli örnekleridir
- 1869'da düzenlenen bir listeye göre İstanbul aktif medrese sayısı 166

Sahn-ı Seman Medreseleri/İstanbul

Müslümanların Yürüttüğü İlmî Çalışmalar

Müslüman ilim adamları çok çeşitli bilim dallarıyla ilgilenmişlerdir.

NAKLÎ İLİMLER

Kaynağı Kur'an ve Sünnet olan dini ilimler

AKLÎ İLİMLER

Gözlem, inceleme, araştırma ve akıl yürütmeye dayanan bilimler

MÜSLÜMANLARIN ÖNCÜ VE ÖZGÜN ÇALIŞMALAR YAPTIĞI BİLİM ALANLARI

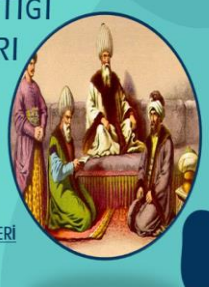

DİNİ İLİMLER
- Tefsir
- Hadis
- Fıkıh
- Kelam
- Siyer

SOSYAL BİLİMLER
- Dil
- Tarih
- Coğrafya
- Felsefe
- Siyaset

FEN BİLİMLERİ
- Tıp
- Fizik
- Kimya
- Biyoloji
- Astronomi
- Matematik

MÜSLÜMAN İLİM ÖNCÜLERİ

ÖNCÜ VE ÖZGÜN ÇALIŞMALAR

Müslümanlar, Kur'an-ı Kerim'in ve Hz. Peygamber'in (s.a.v.) bilimi teşvik eden mesajlarının rehberliğinde hem din bilimlerine hem de fen bilimleri ve sosyal bilimlere yönelerek önemli çalışmalar yapmışlardır

Müslüman bilim insanlarının yaptığı çalışmalar Avrupa'ya geçerek Rönesans ve Reform hareketlerine yol açmıştır

İbn Sina, Farabi, Harezmi, İbn Rüşd, Gazali ve İbn Heysem gibi birçok Müslüman bilim adamının eserleri çeşitli dillere tercüme edilmiştir

DİNÎ İLİMLER VE SOSYAL BİLİMLER

- TEFSİR
- FIKIH
- COĞRAFYA
- FELSEFE
- DİL
- TARİH
- KELAM
- HADİS

TEFSİR

Tefsir ilmi ile ilgilenen ilim adamları → Müfessir

- Arap dili
- Kur'anî ilimler
- Kur'an'ın bütünlüğü
- Tefsir usulü
- Ayetlerin iniş nedenleri
- Genel tarih
- Hz. Peygamber'in yaşadığı dönem
- Hz. Peygamber'in hadisleri
- Kur'an'ın iniş süreci
- Ayetlerde bahsedilen konular ile ilgili bilimsel gelişmeler

hakkında bilgi sahibi olmalıdır

Kur'an-ı Kerim ayetlerinin anlamlarını açıklayan ve ayetleri belirli bir yöntem çerçevesinde yorumlayan ilim dalı

Tefsir yapılırken hangi yöntemlerin kullanılacağını belirleyen ilim dalı ⇒ Tefsir usulü

TEFSİR

Tanınmış bazı tefsir âlimleri

- Taberî (923)
- Maturidi (944)
- Zemahşerî (1144)
- Fahreddin Razi (1210)
- Beyzâvî (1286)
- İbn Kesîr (1373)
- Ebussuud (1574)

Hz. Peygamber, bazı ayetler üzerinde açıklamalar ve yorumlarla ilk tefsir örneklerini bizzat kendisi yapmıştır. Sahabiler içinde tefsir alanında en tanınmış olanı Abdullah b. Abbas'tır.

Bazı Türkçe tefsir yazarları

- İsmail Hakkı Bursevi
- Ömer Nasuhi Bilmen
- Konyalı Mehmet Vehbi
- Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır

Cumhuriyet döneminde yazılan en önemli tefsir kitabı, Elmalılı Hamdi Yazır'ın kaleme aldığı, Hak Dini Kur'an Dili adlı eserdir

HADİS

Hz. Peygamber'in söz, tutum ve davranışlarını derleme, açıklama ve yorumlama ile ilgilenen ilim dalı

Hadis ilmi ile ilgilenen ilim adamlarına **Muhaddis** denir.

Hadisler, Kur'an-ı Kerim'in kendisine indirildiği bir peygamberin sözü olarak üstün bir değer ifade ettiği gibi **Kur'an'ı herkesten iyi anlayan** ve **ayetlerdeki ilahi maksadın ne olduğunu en iyi bilen** Allah resulünün görüşü olarak da büyük önem taşır.

Kur'an'da yer almayıp hadislerle açıklanmış birçok konu vardır.

Namazların hangi vakitlerde, kaçar rekat ve nasıl kılınacağı, orucun nasıl tutulacağı, zekâtın hangi mallardan, ne kadar verileceği, haccın nasıl yapılacağı

Hz. Peygamber'in söz ve uygulamaları, onun vefatından sonra ashap ve tabiin döneminde de yaşatılmış ve nesilden nesile hadis veya sünnet adıyla aktarılmıştır.

Hadisler, ibadet hayatına ve İslam hukukuna dair pek çok meselenin çözüme kavuşmasını sağlamıştır.

HADİS

Hz. Peygamberin yaşadığı dönemde bazı sahabiler onun sözlerini yazmışlar ancak hadislerin sistematik şekilde yazıya geçirilmesi Emevi halifesi Ömer b. Abdülaziz (ö. 720) döneminde başlamıştır.

Kütüb-i Sitte

- Sahih-i Buhari (ö. 870)
- Sahih-i Müslim (ö. 875)
- Sünen-i Nesai (ö. 915)
- Sünen-i Tirmizi (ö. 892)
- Sünen-i Ebu Davud (ö. 889)
- Sünen-i İbn Mace (ö. 887)

Hz. Peygamber'in vefatından sonra sahabiler, insanlara İslam'ı öğretirken onun örnek kişiliği, sözleri ve uygulamaları hakkında çok şey aktarmışlardır.

Bu rivayetler, onları dinleyenler ve hadis âlimleri tarafından ezberlenmiş ve yazıya aktarılmış, böylece hadis kitapları oluşmuştur.

Peygamberimizin söz, tutum ve davranışlarını derlemek amacıyla yazılmış en güvenilir altı hadis kitabı

FIKIH

İbadetleri ve sosyal hayatla ilgili yaşam kurallarını, Kur'an ve sünnetten deliller bularak inceleyen ve İslam hukuku da denilen ilim

Fıkıh ilminde uzman olan âlimlere **fakih** denir.

Fıkıh İlminin Konuları

- İbadetler
- Beşerî ilişkiler
- Evlenme, miras vb.
- Ticaret ve iş hayatı
- Yiyecek içecekler
- Cezalar

İslam dininin hak ve adalet konusuna büyük önem vermesi, İslam hukuku üzerinde titiz ve ayrıntılı çalışmaların ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Hukukla ilgili bu çalışmalar diğer milletleri de etkilemiş, hak ve adalet duygusunun gelişmesine öncülük etmiştir.

Fıkıh ile çoğunlukla İslam Hukuku kastedilmektedir. Fıkıh ilmi, İslam'ın erken dönemlerinde Kur'an ve sünneti iyi anlamak ve onlardan ibadetler ve hukukla ilgili kurallar çıkarmak anlamına gelirken sonraki dönemlerde daha çok İslam hukukuyla ilgili konular anlaşılmıştır.

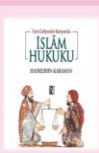

FIKIH

Fıkıh Alanındaki Çalışmalarıyla Tanınmış İlim Adamları

- Cafer es Sadık (ö.765)
- Ebu Hanife (ö.767)
- Enes bin Malik (ö. 795)
- İmam Şafiî (ö. 819)
- Ahmet bin Hanbel (ö. 855)

Müslümanlar ilk dönemlerden itibaren fıkıh konusuna önem vermiş, sahabe ve tabiin arasında fukaha (fakihler) adıyla ünlenen şahıslar ortaya çıkmıştır. Dört mezhep imamı ve bunların talebeleri fıkıh ilminin gelişmesine büyük katkılarda bulunmuş, sonraki alimler bu alanda çeşitli eserler yazmışlardır.

Gündelik hayata dair dinî bilgileri içeren kitaplara günümüzde ilmihal adı verilmektedir.

Ayet ve hadislerden hüküm çıkarma yeterliliğine sahip olan fakihlere "müçtehid" denir.

KELAM

İslam dininin inanç esaslarını ayet, hadis ve aklı kullanarak açıklayan, yorumlayan, ispat eden ve başka din ve inançlardan gelebilecek eleştirilere karşı savunan ilim dalı

SÖZLÜK: bir fikri tam olarak anlatan söz

Kelamın, inanç esaslarını tartışmaya girmeden izah eden alt koluna akaid denir.

Akaid
İslam dininin temel ilkeleri, inanılması zorunlu inanç esasları

Kelam alanında yapılan çalışmalar, tartışma yöntemleri, mantıksal tutarlılık, kanıtlara göre düşünme, tümdengelim, tümevarım gibi metotların gelişimine katkı sağlamış, diğer din mensuplarının eleştiri ve propagandalarına karşı etkili olmuştur.

Kelam İlminin Amaçları

- İslam'ın inanç ilkelerini açıklamak
- İslam inancına yönelik itirazları cevaplamak
- Batıl dinî ve felsefi akımlarla mücadele etmek
- Müslümanların şüphe ve tereddütlerini gidermek
- Hurafeleri ve bid'atları tespit edip çürütmek

KELAM

Kelam Tarihinin Önemli İsimleri

Ebu Hanife	767
Eş'ari	935
Maturidi	944
Cüveyni	1085
Gazzali	1111

Kelam, konuları sürekli artan bir ilim dalıdır. 19. yüzyılda ortaya çıkan pozitivizm ve rasyonalizm de kelamın konusudur. 21. yüzyılda tartışılan deizm de kelamın konusudur.

Kelam âlimlerinin geliştirdiği teoloji ve din felsefesi hem İslam dünyasında hem de Hristiyan ve Yahudi çevrelerde büyük etki uyandırmıştır.

İslam Akaidi → Diğer İnançlar + Felsefe + Yeni Metotlar = İSLAM KELAMI

DİL

Kur'an-ı Kerim, Arapçanın çatısını, esaslarını tespit için tartışmasız ve mükemmel bir örnek olmuştur.

Müslüman âlimler eserlerini çoğunlukla Arapça yazdıkları için Arapça, İslam kültür ve medeniyetinin önemli bir ögesi olmuştur.

Arapça, İslamiyet sayesinde kısa sürede çok uzak ülkelere yayıldı.

Arapların yanı sıra Arap olmayan çok sayıda âlim, Kur'an'ı anlamak ve açıklamak için Arapça üzerine önemli çalışmalar yaptı, bu çalışmalar diğer dilleri de etkiledi.

İslam şehirleri birer edebiyat ve düşünce merkezi olmuştur. Mekke ve Medine şiirin; Küfe ve Basra ise gramer çalışmalarının merkezi hâline gelmişti.

Arap yazısının süs olarak kullanımı Batı'da da moda hâline gelmişti. İlk İngiliz krallarından Offa Rex paralarına Kelime-i Şehadet yazısı bastırmıştır.

DİL

Dil çalışmaları ilk olarak Hz. Ali döneminde yapılmıştır.

Ebul- Esved ed-Düelî (ö. 688)

Emeviler ve Abbasiler döneminde dil ve edebiyat bağımsız bir bilim dalı olmuştur.

Câhız (ö. 869)

Dünya edebiyatının klasikleri arasında gibi onlarca Müslüman şair ve yazar vardır.

Mevlana (ö. 1273)
Hafız (ö. 1390)
Fuzuli (ö. 1556)

Kur'an-ı Kerim, fasih Arapça ile nazil olmuş ve onun edebi özelliği ve düzgünlüğü Arapları hayrete düşürmüştür.

İslam'dan önceki dönemde, özellikle çölde yaşayan kabileler arasında, **fasih Arapça** adıyla tanımlanan düzgün bir dil konuşulurdu.

Araplar sözün güzelliğine ve doğru kullanılmasına önem verir, bu nedenle çocuklarını, fasih Arapçayı öğrenmesi için bir müddet çölde yaşayan kabilelere süt anneye verirdi.

TARİH

Müslümanların tarih ilmine ilgi duymalarında Kur'an-ı Kerim'de geçmiş milletlerle ilgili olayların anlatılması ve yeryüzünü gezerek eski toplumların başına gelenleri araştırmalarının istenmesi etkili olmuştur.

İbn İshak, İbn Hişam ve Taberi'nin eserleri bu alanda öncü kitaplardır.

Hz. Peygamber döneminde yaşanan olaylar Müslümanlar için çok önemli olduğundan kayıt altına alınmış ve İslam tarihinin ilk yazılı kaynakları **siyer** alanında oluşmuştur.

Siyer

Hz. Peygamber'in hayatı, onun hayatını konu edinen bilim dalı ve bu dalda yazılan eserler

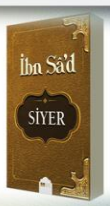

Müslüman âlimlerin yazdığı kitaplar, günümüzde sosyal bilimler alanında çalışan Müslüman ve gayrimüslim araştırmacılar için oldukça zengin malzeme içeren kaynaklardır.

Tarih kitaplarının yazılması geçmişte yaşanan önemli olayların yeni nesillere aktarılmasında önemli rol oynarken Müslümanlarda tarih bilinci ve kimliği de oluşturmuştur.

TARİH

1. İlk yazılı çalışmalar ⇒ Megazi kitapları (Hz. Peygamber'in savaşları)
2. Hz. Peygamber'in hayatı ⇒ Siyer kitapları
3. Dört Halife Dönemi ⇒ Tabakat kitapları
4. İslam Tarihi ⇒ Bir dönemi anlatan kitaplar
5. Genel Tarih ⇒ Dünya tarihi kitapları

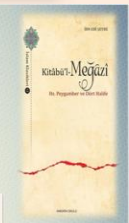

Ünlü Tarihçiler

- İbn İshak (768)
- Vakıdi (823)
- İbn Hişam (833)
- İbn Sa'd (845)
- Belazuri (892)
- Taberi (923)
- Mesudi (956)
- İbn Haldun(1406)
- Naima (1716)
- Ahmet Cevdet Paşa(1895)

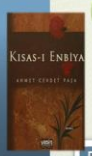

Peygamberlerin hayat hikayelerini ve tebliğ çalışmalarını anlatan **Kısas-ı Enbiya (Peygamberler Tarihi)** adlı eserler de İslam tarihçiliğine büyük katkı sağlamıştır.

COĞRAFYA

Müslüman Bilginlerin Coğrafyaya Katkı Sağladığı Alanlar	Yapılan Çalışmalar ve Eserler
Matematik Coğrafya	Coğrafi Konum Bilgisi
Ülkeler Coğrafyası	Kitabul Büldanlar
Beşeri Coğrafya	Seyahatnameler
Fiziki Coğrafya	Dünya'nın şekli ve yer şekilleri
Bölgesel Coğrafya	Bölge, kıta ve Dünya haritaları

VIII. yüzyılda Abbasî Devleti'nin kurulduktan sonra Yunan, İran ve Hint astronomi-coğrafya çalışmalarının İslâm dünyası tarafından tanınmasıyla coğrafya bir ilim dalı olarak ortaya çıktı.

Seyahatnameler, Coğrafyaya büyük katkı sunan eserlerdendir. Evliya Çelebi kırk yılı aşkın süre boyunca Osmanlı topraklarını gezmiş, gördüklerini seyahatnamesinde toplamıştır.

İbn Battuta'nın yol haritası

İslam dünyasında coğrafya bilimiyle ilgili ilk çalışmalar tercümeler yoluyla başlamış, sonraları ortaya konan özgün eserlere **Kitabul Büldan (ülkeler, şehirler kitabı)** denmiştir.

Piri Reis Haritası, 1528

COĞRAFYA

Harizmi (847)
70 bilim adamıyla birlikte 830'da bir Dünya haritası çizmiş, yerkürenin çapını hesaplamaya çalışan heyette yer almış, Kitabu Sureti'l-Arz" adlı enlem ve boylam kitabını yazmıştır.

Haritalar
Piri Reis (1554)
Seydi Ali Reis (1565)

İlk Dönemler
Mes'udi (956)
İstahri (952

Belhi (934)
Kendisinden sonraki araştırmalara kaynaklık etmiş ve Batı'da da büyük bir coğrafyacı olarak tanınmıştır.

Sonrakiler
Uluğ Bey (1449)
Kâtip Çelebi (1657)
Zekeriya Kazvini (1283)

İbn Hurdazbih (913)
Batlamyus'un Coğrafya kitabını Arapçaya çevirmiş, Kitabul Mesalik vel Memalik (Yollar ve Ülkeler) adlı bir kitap yazmıştır.

Seyahatnameler
İbn Battuta (1368)
Evliya Çelebi (1684)

Avfi (1232)
Pusuladan bahseden ilk Müslüman bilgin

İstahri'nin *Mesâliku'l-memâlik* adlı eserinde İspanya ve Afrika haritası

FELSEFE

İslam felsefesinin özellikleri

- Sadece tercüme ve taklit olmayıp orijinal eserler ortaya koymuştur
- Metafizik ve dini konuları ele almış ve İslami yorumlar getirmiştir.
- Felsefi konulara yeni bakış açıları kazandırmış ve zenginleştirmiştir.
- Kelamcılar, tasavvufçular ve fıkıhçılar da katkıda bulunmuştur.

BAŞLANGIÇ
Tercüme faaliyetleri sonucunda felsefenin İslam dünyasına girmesi, İslam bilim ve düşüncesinin önemli bir aşamasıdır.

İslam dünyasına tercüme yoluyla giren felsefe, Müslüman filozoflar eliyle hikmete dönüşmüş ve yeni bir çığır açmıştır.

ETKİLER
Felsefe ve mantığın İslam dünyasına girmesi, kelam, tasavvuf ve hukuk gibi diğer ilimleri de etkilemiş ve düşünsel derinlik katmıştır.

YANKILAR
Müslüman filozofların felsefeye getirdiği yeni yorumlar ve din felsefesi alanındaki fikirleri batı düşüncesini derinden etkilemiş, aydınlanma dönemine katkıda bulunmuştur.

FELSEFE

GİRİŞ

- Müslümanlar felsefe ile 8. yüzyıl başında çeviriler yoluyla tanıştılar.
- Aristo ve Platon'un eserleri başta olmak üzere, Grek felsefesine ait önemli eser Arapçaya tercüme edildi.

İbn Rüşd, *Kulliyat*'ın Latince çevirisi *Colliget*

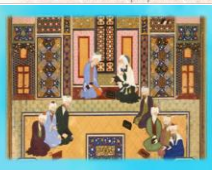

GELİŞMELER

- Din ile felsefe arasında uyum sağlamaya çalışıldı.
- Aristo ve Platon'un eserleri üzerine açıklama ve incelemeler yapıldı.
- Felsefenin tüm konularına ilişkin özgün kitaplar yazıldı.

FİLOZOFLAR

- Kindi (873) → Alkindus
- Ebu Bekir Razi (925) → Rhazes
- Farabi (950) → Alpharabius
- İbn Sina (1037) → Avicenna
- Gazzali (1111) → Algazel
- İbn Rüşd (1198) → Averroes

İslam dünyasında birçok önemli filozof yetişmiştir.

ETKİLER

- İslam ilim ve düşüncesi, Yahudi bilginler tarafından Batı'ya transfer edilmiştir.
- Toledo, Cordoba, Palermo, Paris, Napoli, Bologna ve Padua gibi şehirlerde tercüme merkezleri kurulmuştu.
- Metinler çoğu zaman önce İbraniceye, oradan da Latinceye, bazen de doğrudan Latinceye çevriliyordu .

ASTRONOMİ

İslam dünyasında ilm-i felek, ilm-i nücum, ilm-i heyet gibi adlarla bilinirdi.

Kur'an-ı Kerim'in birçok ayetinde gökyüzünden, yıldızlardan ve diğer gök cisimlerinden bahsedilmesi

Teleskobun icadından önceki en önemli astronomik gözlem aracı

Namaz vakitlerini ve kıble yönünü belirleme çabaları

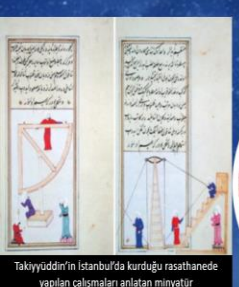
Takiyyüddin'in İstanbul'da kurduğu rasathanede yapılan çalışmaları anlatan minyatür

İslam medeniyetinde Astronominin gelişmesini sağlayan etkenler

Astronomi konusunda yazılmış kitapların Arapçaya çevrilmesi

USTURLAB
Gök cisimlerinin konumlarını belirleme, bir yerin yüksekliğini ölçme, gündüz ve gece saatlerini belirleme, şehirlerin enlem ve boylamlarına göre kıble yönünü tespit etme, yerel saat ve namaz vakitlerini hesaplamada kullanılmıştır.

Abbasiler Dönemi'nin önde gelen matematikçi ve astronomlarından Fergani'nin (ö. 861) yazdığı ***Cevami'u İlmin-Nücum*** adlı eser, onu İslam dünyasından çok Batı dünyasında üne kavuşturmuştur. Bu kitap Batlamyus'un el- Mecisti adlı eserinin bir özeti mahiyetinde olmakla birlikte takvimler ve tarihler hakkında verdiği bilgiler ve Batlamyus'a karşı ortaya koyduğu bazı itirazlar bakımından ayrı bir öneme sahiptir. Birçok Müslüman astronomun kitapları Latinceye çevrildiği halde hiçbiri Batı'da ***Cevami*** kadar etkili olmamıştır. Bu kitap Batı dünyasında **Elementa Astronomica** adıyla bilinmektedir.

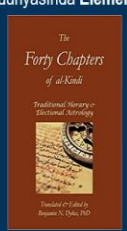

ASTRONOMİ

İslam dünyasında usturlabı ilk kullanan kişi — **el- Fezari (806)**

Güneş'in kendi çevresinde döndüğünü ilk keşfeden 842 yılında Güneş tutulmasını önceden bilen Dünyanın yuvarlak olduğuna deliller gösteren — **Fergani (861)**

Deniz kıyısında, Güneş'in batışını ölçerek Dünya'nın yarıçapını trigonometrik olarak hesaplayan — **Sind b. Ali (864)**

Güneş yılını 365 gün 5 saat 46 dakika 24 saniye olarak ölçen, hazırladığı ayarlı astronomik tablolarla, Avrupa astronomisinde büyük etkiler bırakan — **Bettani (929)**

Alfraganus

Ulugh Beg — Albetanius

ASTRONOMİ

Astronomi ile ilgili yetmiş kitap yazdı. Dünya'nın eliptik yörüngede döndüğünü söyledi. Kitaplarında Güneş ve Ay tutulmasını çizimlerle açıkladı. — **Biruni (1061)**

Biruni, Ay'ın Evreleri

Semerkant'ta rasathane kurarak astronomi ile ilgili ansiklopedik eserler kaleme aldı. — **Uluğ Bey (1449)**

Yıldızların yerlerini gösteren cetveller hazırladı. Rasathaneler kurarak birçok öğrenci yetiştiren — **Ali Kuşçu (1474)**

Sayıları sekiz kabul edilen gök kürelerine dokuzuncusunu ekledi. Aristo düşüncesine dayalı astronomiyi geliştirdi. Kitabul-Hey'et ile Avrupa'da büyük yankı uyandırdı. — **el- Bitruci (1217)**

FİZİK

Fizikle ilgili çalışmalar İslam dünyasına tabiat felsefesi adıyla girmiş ve Müslüman bilginler bu alanda önemli çalışmalar yapmışlardır.

Farabi (950) boşluğun olmadığını, havanın bir cisim olduğunu ileri sürmüştür.

Muhammed Abdüsselam (1926 – 1996)

Elektrozayıf etkileşim ile ilgili çalışmalara katkılarından dolayı 1979 yılında Nobel Fizik Ödülü alan kuramsal fizikçi.

Fen alanında bu ödülü kazanan ilk Müslüman

İsmail el Cezeri (1206)

- Sibernetiğin ilk adımlarını atmış, ilk robotu yapıp çalıştırmıştır.
- Yaptığı otomatik makineler günümüz mekanik ve sibernetik bilimlerinin temel taşlarını oluşturmuştur.

Tasarladığı bazı otomatik makineler:

- Fil saati
- Otomatik çalışan su makinesi
- Kandil saati
- Saz çalan robot
- Masa makinesi
- Abdest otomatı
- Otomatik su pompaları
- İçecek dolum makinesi

Cezeri'nin filli saati

Kitabul Hiyel adlı eserinde buluşlarının renkli çizimlerini ve düzeneklerini göstermiştir.

Optiğin babası
İBNÜ'L HEYSEM KİMDİR?

İbnul Heysem (ö.1039) fiziksel optik, meteorolojik optik, yakıcı aynalar, gözün fizyolojisi ve algısal psikoloji alanlarında araştırmalar yapmıştır. Görme olayının gözden çıkan ışınlarla değil, cisimlerden gelen ışınların göze ulaşmasıyla meydana geldiğini keşfetmiştir.

Eserleri Latinceye çevrilmiş ve yaklaşık 600 yıl boyunca Avrupa'yı etkilemiştir. İbnul Heysem, eserlerinde fotoğraf makinesinin atası olan "karanlık oda" dan söz etmiş ve böyle bir delikli kamera ile ters görüntü elde edileceğini belirtmiştir.

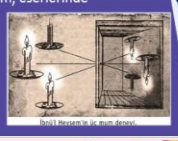

İbnü'l Heysem'in iğne mum deneyi

Batılı bazı bilim adamları, optik ve mercekler kanununun keşfini Cabir bin Hayyân'a dayandırmaktadır.

Modern Kimyanın Öncüsü
CÂBİR B. HAYYÂN

Atom bombasının üretilmesinden 1000 yıl önce atomun parçalanabilir olduğunu ve sonucunda büyük bir güç meydana geleceğini ilk söyleyen bilim adamıdır. Bu konuda Hayyan şöyle demiştir: **"Maddenin en küçük parçası olan 'cüz-ü la yetecezza'da (atom) yoğun bir enerji vardır. Yunan bilginlerinin iddia ettiği gibi bunun parçalanamayacağı söylenemez. O da parçalanabilir. Parçalanınca da öylesine bir güç (enerji) meydana gelir ki Bağdat'ın altını üstüne getirebilir."**

KİMYA

İslam dünyasında kimya (o dönemdeki adıyla **simya**) ile ilgili çalışmalar tercüme faaliyetleri ile başlamış daha sonra bu alanda özgün çalışmalar yapılmıştır.

Soda ile cam imalatı, çeşitli boyalarla renkli cam üretimi, bakırdan tunç elde edilmesi; lehim, yapıştırma macunları gibi birçok malzeme imalatı

Müslüman alimler deneyler yapmışlar; nitrik asit, sülfürik asit, potasyum nitrat, alkoller gibi birçok kimyasal madde keşfetmişlerdir. Günümüz Batı dillerinde kullanılan imbik, alkali, alkol gibi isimlerin kökenleri Arapçadır.

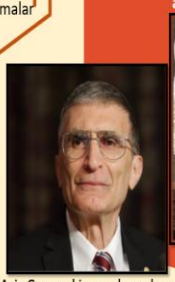

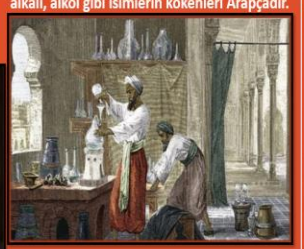

Prof. Dr. Aziz Sancar kimya alanında yaptığı çalışmalarla Nobel ödülü alarak İslam dünyasının ve ülkemizin yüz akı olmuştur.

Cabir bin Hayyan

- Metalleri sertleştirme ve minerallerine ayırma gibi alanlarda çalışmalar yapmıştır.
- Nitrik asit, hidrojen klorür ve sülfürik asidin rafine ve kristalize yöntemlerini icat etmiştir.
- Sitrik asit, asetik asit, tartarik asit ve arsenik tozunun mucididir.

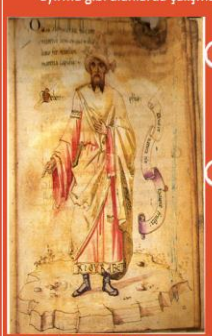

Avrupa'da çizilmiş "Geber" *(15. yüzyıl)*

Kimya alanında çalışan bazı bilginler

- Cabir b. Hayyan (813)
- Kindi (866)
- İbn Sina (1037)
- Ebu Bekir er-Razi (925)

26 Ağustos 2012 El-Razi'nin 1147. Doğum Günü

Ebu Bekir er-Razi

- Gliserin, soda, sirke asidi ve nitrik asit gibi maddeleri keşfetti.
- Kimyayı teoriden pratiğe geçirdiği için bu ilmin kurucularından kabul edilir.

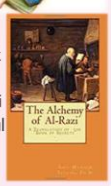

MATEMATİK

Harizmi (847)

TÜM ZAMANLARIN EN BÜYÜK MATEMATİKÇİSİ

Bağdat'ta yaşamış ve Me'mun döneminde (813-833) Beytül Hikme'nin kütüphanesinde görev yapmıştır.

Logaritmayı geliştirmiş ve **sıfırlı ondalık sayı**yı bulmuştur. **Cebir** ilminin kurucusudur. **"El Cebr vel Mukabala"** adlı eseri 12. yüzyılda "De Jebra et Almucabala" adıyla Latinceye çevrilmiştir.

Kitabul Muhtasar fi Hisabil Cebr vel Mukabele Adında "cebir" kelimesini taşıyan ilk matematik kitabıdır. Kendisinden sonraki tüm Müslüman matematikçilere kaynaklık etmiştir.

Cebir terimini matematiğe kazandırmış ve matematiğin bir alt dalı haline gelmesine yol açmıştır.

Kitabul- Hisabil- Hindi adlı kitapla, Hint rakamları ve ondalık sayı sistemini İslam dünyasına getirmiştir.

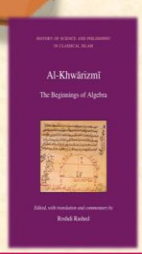

MATEMATİK

Ömer Hayyam (1132)

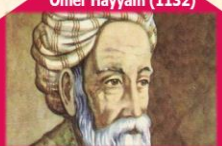

Nasıruddin Tusi (1274) "Tusi Çifti" kavramını matematik dünyasına kazandırmıştır. Bu teorisiyle gezegenlerin hareketlerini açıklamıştır.

- Üçüncü dereceden (kübik) denklemleri de kapsayan birçok cebirsel denklemi sınıflandırmış ve bunların çoğuna çözüm teklif etmiştir. Üçüncü dereceden denklemleri sistemli bir şekilde çözdüğü için cebirde Harizmi'nin gerçekleştirdiği gelişmenin ötesine geçmiştir.
- El Cebr vel Mukabele adlı kitabında denklemlerin birden fazla kökünün bulunabileceğini göstermiş ve bunları kök sayılarına göre sınıflandırmıştır.
- Analitik geometrinin gelişimi üzerine önemli etkisi olmuştur.
- Katkıda bulunduğu alanların en önemlisi cebirdir.
- Çalışmaları Descartes'e (1650) kadar aşılamamıştır.

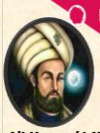

Ali Kuşçu (1474) Çağının sınırlarını aşan astronomik hesaplamalar yapmıştır.

Matematik alanında özgün çalışmaları olan bazı alimler
Abdülhamit b. Türk (854)
Musa b. Şakir (873)
Ebu Cafer Hazin (971)

MATEMATİK

Trigonometrinin kurucusu

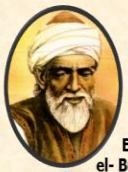

Ebul-Vefa el- Buzcani (998)

- Trigonometri teoremlerinin ilk ispatları
- Tanjant ve sekantın tarifleri
- Trigonometrik fonksiyonların cetvelleri
- Küresel üçgen problemlerinin çözümü için metotlar
- Eğik açılı küresel üçgenler için sinüs teoremini ispatı
- Parabolün nokta nokta çizimi için yeni bir metot
- Yedi ve dokuz kenarlı düzgün çokgenlerin çizimi

İbnul-Heysem (1040) ve Hazini (1155) dört ve beş bilinmeyenli denklemlerin çözümünü bulmuşlardır.

Matematiğin olmazsa olmazı 0 (sıfır) kitaplarda ilk defa 873 yılında Müslüman bilim adamları tarafından kullanılmıştır. İngilizcedeki (zero) kelimesi Arapçadaki sıfır kelimesinden geçmiştir.

Avrupa Orta Çağ karanlığında yaşarken İslam dünyası bilimsel açıdan doruk noktasında idi. Müslüman bilim adamları bilime ve özellikle matematik ile tıbba çarpıcı katkılar yaptı. İslam dünyası görkemli günlerinde Bağdat'ta ve Güney İspanya'da binlerce kişinin akın ettiği üniversiteler kurdu. Museviler, Hristiyanlar ve Müslümanlar yan yana çalışabildiler.

İslam dünyasında İbn Sina, Farabi, İbn Rüşd, Harezmi ve Biruni gibi birçok ünlü bilgin yetişmiştir. Bu bilginlerin yazmış olduğu eserler Batılılarca kendi dillerine çevrilmiş ve uzun yıllar boyunca tıp, felsefe, matematik, coğrafya ve astronomi gibi bilimlerin öğretiminde kullanılmıştır.

TIP

İslam tıbbı, Peygamberimiz'in, çeşitli hastalıklara karşı maddî ve manevî tavsiyeleriyle başlamıştır. Bu hadisler daha sonra **Tıbbun Nebi** veya **et Tıbbun Nebevi** şeklinde kitaplaşmış ve hadis kitapları içinde ayrı bir bölüm olarak yer almıştır. Bu konuda Buhari'nin "Sahih"indeki "et Tıbbun Nebevi" kitabı meşhurdur.

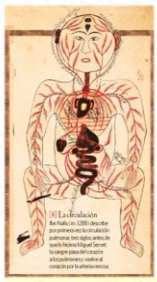

Tıp tarihinin önemli keşiflerinden kan dolaşımı İbn Nefis (1288) tarafından gösterilmiştir.

Avrupa tıbbının temelinde Müslüman bilim adamlarının çalışmaları vardır.

TIBB-I NEBEVİ

Hz. Muhammed'in (s.a.v.) sağlıklı yaşam, hastalıklardan korunma, tedaviler ve tedavi araçlarının nasıl uygulanacağı konularındaki emir, tavsiye ve uygulamalarını inceler.

Müslümanların sahip olduğu bilimi öğrenmek amacıyla sadece Avrupa'dan değil; Asya'dan ve Afrika'dan çok sayıda öğrenci gelmiştir.

TIP

- Bir tıp ansiklopedisi olan **El Kanun fit Tıb** adlı eserinde Anatomi, fizyoloji, farmakoloji ve biyokimya gibi temel tıp dallarında önemli bilgiler vermiştir.
- Hastalığı teşhis için nabız ve idrar muayenesi gibi yöntemler kullanmıştır.
- Narkoz olarak kullanılacak kimyasal maddeler hakkında çalışmalar yapmıştır.
- 19. yüzyılın başına kadar tıp dünyasında otorite kabul edilmiştir.

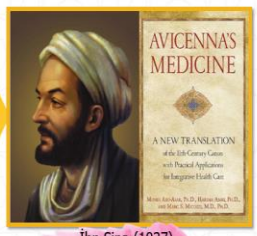

İbn Sina (1037)

Ebu Bekr Muhammed b. Zekeriyya er-Razi (925)

- Çiçek ve kızamığın farklı hastalıklar olduğunu keşfetti
- ilk kez böbrek taşlarını ilaçla parçaladı ve ameliyatla çıkardı.
- **"El Hâvî"** adlı tıp ansiklopedisi Latinceye çevrildi ve defalarca basıldı.

- Fiziksel etkenlerin, insan ruhunda ve duygularında yarattığı etkiyi ölçen psikofizyolojinin kurucusu.
- Cıvanın zehirleyici özelliğini azaltarak veya tamamen yok ederek bir ilaç bileşiminde ilk kez kullanmıştır.

Tıp tarihinde çağ açan el-Kindi (866)

TIP

Tıp tarihinde ilk kez ameliyatlarda anestezi kullanan hekim

Sabit b. Kurra (901)

Batı'da dört asır sonra keşfedilecek olan mikrobu, **"Maddetul Hayat"** adlı eserinde şöyle dile getirmiştir: "Hastalıkların insanlarda teker teker ortaya çıktığını sanmak hatadır. Hastalık, insandan insana bulaşmak suretiyle geçer. Bu bulaşma, gözle görülmeyecek kadar küçük, fakat canlı tohumlar vasıtasıyla olur."

Fatih Sultan Mehmet'in hocası **Akşemseddin** (1459)

Ruh ve sinir hastalıklarının müzik ile tedavi edilmesine **müzikoterapi** denir.

İslam dünyasında ruh ve sinir hastalarının müzik yoluyla tedavi edilmesi meşhur filozof el- Kindi'ye (866) kadar ulaşır. Batı'da ise ilk defa müzikle tedavi uygulaması, 1947'de Michigan Devlet Hastanesi'nde tedavi programları içinde yer almıştır. Yakın zamana kadar Avrupa'da ruh ve sinir hastaları, tedavi edilmek yerine, içine şeytan girdiği gerekçesiyle yakılırdı.

Ebul Kasım Zehravi (1013) **Abulcasis**

Gözün tabakalarına dair anatomik terimlerden, halk ilaçlarına ilişkin farmakolojik terimlere kadar dikkat çekici ayrıntılara inmiştir. Kanser başta olmak üzere, hemoroit, mafsal veremi, veba gibi hastalıkların tanımını yapmış ve döneminde geliştirilen ilaçları kategorik olarak zikretmiştir.

TIP

Harizmi
Muhammed b. Ahmed
(997)

"Kitabut Tasrif" adlı otuz bölümden oluşan bir tıp ansiklopedisi yazmıştır. Bu kitapta Avrupa'da bilinmeyen şekliyle cerrahi uygulamalar ve aletler detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Böylece modern cerrahinin temelleri atılmıştır.

Zehravi'nin et Tasrif

- Genel tıp bilgileri ve esasları
- Baştan ayaklara kadar 325 hastalık, bunların belirtileri ve tedavileri
- Basit ve bileşik ilâçlar ve hazırlanması,
- Her hastalığa uygun gelen besin maddeleri,
- Bitkisel ve hayvansal gıdaların ve basit ilâçların özellikleri,
- Madensel, bitkisel ve hayvansal ilâç tabletlerinin yapımı,
- İlâç adları, aynı özelliğe sahip muadilleri, kullanım süreleri, ağırlık ve hacim ölçüleri,
- Cerrahî yöntemler ve aletler

Avrupa'nın ve genel olarak Batı'nın teknik ve gelişmişliğinin temelinde Doğu'nun ve İslam'ın bilimsel birikimi vardır.

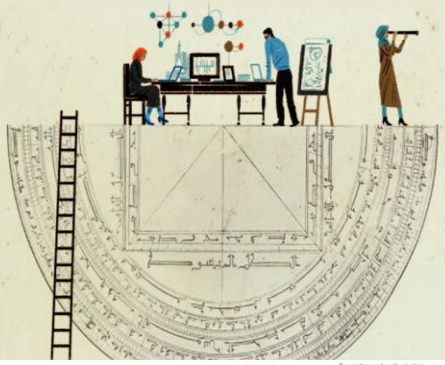

İslam dünyasında bilimsel çalışmaların ve bilimsel düşüncenin gerilemesi

Müslümanların bilim ve teknoloji alanındaki üretim tecrübesi 10. ve 13. yüzyıllar arasında önemli bir artış göstererek bu yüzyıllar arasındaki zaman diliminde altın çağını yakalamıştır. Fakat akabinde gelen çöküş uzun yıllar devam etmiş, 19. yüzyılda yeniden toparlanma, 20. yüzyıla taşınamamıştır.

- Haçlı savaşları ve Moğol istilasının yıkıcı etkileri
- Yöneticilerin bilime ve ilim adamlarına yeterince destek olmaması
- Ekonomik ve siyasi istikrarın bozulması
- Yobaz ve tutucu çevrelerin bilimsel gelişmelere karşı çıkması
- Müslümanların, Avrupa'da meydana gelen gelişmeleri takip etmedeki başarısızlığı
- İslam ülkelerinin çoğunda var olan dini toleransın giderek yerini dini bir taassuba bırakması

A List of Well Known Muslim Scientists

Astronomi

Astronomers

- Sind ibn Ali (?-864)
- Ali Qushji (1403-1474)
- Ahmad Khani (1650-1707)
- Ibrahim al-Fazari (?-777)
- Muhammad al-Fazari (?-796 or 806)
- Al-Khwarizmi, Mathematician (c. 780-c. 850)
- Abu Ma'shar al-Balkhi (Albumasar) (787-886 CE)
- Al-Farghani (800/805-870)
- Banū Mūsā (Ben Mousa) (9th century)
- Dhawaqi (815-896)
- Al-Marjani (d. 1008 or 1007 CE)
- Al-Battani (c. 858-929) (Albatenius)
- Al-Farabi (c. 872-c. 950) (Abunasar)
- Abd Al-Rahman Al Sufi (903-986)
- Abu Sa'id Gorgani (9th century)
- Kushyar ibn Labban (971-1029)
- Abū Jafar al-Khāzin (930-971)
- Al-Mahani (8th century)
- Al-Marwazi (8th century)
- Al-Nayrizi (865-922)
- Al-Saghani (d. 990)
- Al-Farghani (8th century)
- Abu Nasr Mansur (970-1036)
- Abū Sahl al-Qūhī (10th century) (Kuhi)
- Abu-Mahmud al-Khujandi (940-1000)
- Abū al-Wafā' al-Būzjānī (940-998)
- Ibn Yunus (950-1009)
- Ibn al-Haytham (965-1040) (Alhacen)
- Bīrūnī (973-1048)
- Avicenna (980-1037) (Ibn Sīnā)
- Abū Ishāq Ibrāhīm al-Zarqālī (1029-1087) (Arzachel)
- Omar Khayyām (1048-1131)
- Al-Khazini (fl. 1115-1130)
- Ibn Bajjah (1085-1138) (Avempace)
- Ibn Tufail (1105-1185) (Abubacer)
- Nur Ed-Din Al Bercugi (12th century-1204) (Alpetragius)
- Averroes (1126-1198)
- Al-Jazari (1136-1206)
- Sharaf al-Dīn al-Ṭūsī (died 1213/4)
- Ansari (1126-1198)
- Mū'ayyaduddīn Urdī (died 1266)
- Nasir al-Din Tusi (1201-1274)
- Qutb al-Din al-Shirazi (1236-1311)
- Shams al-Dīn al-Samarqandī (1250-1310)
- Ibn al-Shāṭir (1304-1375)
- Shams al-Dīn Abū Abd Allāh al-Khalīlī (1320-90)
- Jamshīd al-Kāshī (1380-1429)
- Ulugh Beg (1394-1449)
- Taqi al-Din Muhammad Ibn Ma'ruf (1526-1585)
- Ahmad Nahavandi (8th and 9th centuries)
- Hajj Akbar'agai (10th and 11th century)
- Abolfadl Harawi (10th century)
- Mū'ayyad al-Dīn al-'Urdī (1200-1266)

Biyoloji, Nörobilimler, Psikoloji

Biologists, Neuroscientists, and Psychologists

- Aziz Sancar, Turkish biochemist, the first Muslim biologist awarded the Nobel Prize.
- Ahmad-Reza Dehqani (1948–), Iranian pharmacologist
- Ibn Sīrīn (654-728), author of work on dreams and dream interpretation[1]
- Al-Kindi (Alkindus), pioneer of psychotherapy and music therapy[2]
- Ali Ibn Sahl Rabban at-Tabari, pioneer of psychiatry, clinical psychiatry and clinical psychology[3]
- Ahmed Ibn Sahl al-Balkhi, pioneer of mental health,[4] medical psychology, cognitive psychology, cognitive therapy, psychophysiology, and psychosomatic medicine[5]
- Al-Farabi (Alpharabius), pioneer of social psychology and consciousness studies[6]
- Ali Ibn Abbas al-Majusi (Haly Abbas), pioneer of neuroanatomy, neurobiology and neurophysiology[6]
- Abu al-Qasim al-Zahrawi (Abulcasis), pioneer of neurosurgery[7]
- Ibn al-Haytham (Alhacen), founder of experimental psychology, psychophysics, phenomenology and visual perception[8]
- Al-Biruni, pioneer of reaction time[9]
- Avicenna (Ibn Sīnā), pioneer of neuropsychiatry,[10] thought experiment, self-awareness and self-consciousness[11]
- Ibn Zuhr (Avenzoar), pioneer of neurology and neuropharmacology[7]
- Syed Ziaur Rahman, pioneer of Environmental Pharmacovigilance
- Averroes, pioneer of Parkinson's disease[7]
- Ibn Tufail, pioneer of tabula rasa and nature versus nurture[12]
- Mohammad Samir Hossain, theorist,[13] author and one of the few Muslim scientists[14] in the field of death anxiety research[15][16]

Kimya, Simya

Chemists and Alchemists

- Khalid Ibn Yazid (died 704) (Calid)
- Jafar al-Sadiq (702-765)
- Jābir Ibn Hayyān (721-815) (Geber), father of chemistry[17][18][19]
- Abbas Ibn Firnas (810-887) (Armen Firman)
- Al-Kindi (801-873) (Alkindus)
- Al-Nayrizi (fl. 1001-1008)
- Ibn Miskawayh (932-1030)
- Abū Rayḥān al-Bīrūnī (973-1048)
- Avicenna (980-1037)
- Al-Khazini (fl. 1115-1130)
- Nasir al-Din Tusi (1201-1274)
- Ibn Khaldun (1332-1406)
- Salimuzzaman Siddiqui (1897-1994)
- Al-Khwārizmī (780-850), algebra, mathematics
- Ahmed H. Zewail (1946-2016), Egyptian Chemist and 1999 Nobel Prize in Chemistry[20]
- Abbas Shafiee (1937-2016)
- Mostafa El-Sayed (1933–)
- Abdul Qadeer Khan (1936–)
- Atta ur Rahman
- Omar M. Yaghi (1965–)
- Sara Akbar

Coğrafya, Yer Bilimleri

Geographers and earth scientists

- Al-Masudi, the "Herodotus of the Arabs", and pioneer of historical geography[33]
- Al-Kindi, pioneer of environmental science[34]
- Ibn Al-Jazzar
- Al-Tamimi
- Al-Mashi
- Al-Ibn Rūshan
- Muhammad al-Idrisi, also a cartographer
- Ahmad Ibn Fadlan
- Abū Rayḥān al-Bīrūnī, father of geodesy,[22][23] considered the first geologist and "first anthropologist"[32]
- Avicenna
- Abd al-Latif al-Baghdadi
- Averroes
- Ibn al-Nafis
- Ibn Jubayr
- Ibn Battuta
- Ibn Khaldun
- Piri Reis
- Evliya Çelebi

Ekonomi, Sosyal Bilimler

Economists and social scientists

- Abu Hanifa an-Nu'man (699–767), Islamic jurisprudence scholar
- Abu Yusuf (731–798), Islamic jurisprudence scholar
- Al-Saghani (d. 990), one of the earliest historians of science[21]
- Shams al-Ma'ali Abd-Hasan Ghabooss Ibn Wushmgir (Qabus) (d. 1012), economist
- Abū Rayḥān al-Bīrūnī (973–1048), considered the "first anthropologist"[22] and father of indology[23]
- Ibn Sīnā (Avicenna) (980–1037), economist
- Ibn Miskawayh (b. 1030), economist
- Al-Ghazali (Algazel) (1058–1111), economist
- Al-Mawardi (1075–1158), economist
- Nasir al-Din al-Tusi (1201–1274), economist
- Ibn al-Nafis (1213–1288), sociologist
- Ibn Taymiyyah (1263–1328), economist
- Ibn Khaldun (1332–1406), forerunner of social science[24] such as demography,[25] cultural history,[26] historiography,[27] philosophy of history,[28] sociology,[29][30] and economics[29][30]
- Al-Maqrizi (1364–1442), economist
- Akhtar Hameed Khan, Pakistani social scientist, pioneer of microcredit
- Muhammad Yunus, Nobel Prize winner Bangladeshi economist, pioneer of microfinance
- Shah Abdul Hannan, pioneer of Islamic banking in South Asia
- Mahbub ul Haq, Pakistani economist, developer of Human Development Index and founder of Human Development Report[31][32]

Matematik

Mathematicians

- Mazosoch Gündüz Ikeda (1926 Tokyo-2003 Ankara)
- Cahit Arf (1910 Selanik (Thessaloniki)–1997 Istanbul)
- Ali Qushji
- Al-Kaşī, Ibn Yūsuf-ibn Mātar
- Khalid Ibn Yazid (Calid)
- Muhammad Ibn Mūsā al-Khwārizmī (Algorism), father of algebra[35] and algorithms[36]
- Abd al-Hamid Ibn Turk
- Abū al-Hasan Ibn Ali al-Qalasādī (1412–1482), pioneer of symbolic algebra[37]
- Abū Kāmil Shujā Ibn Aslam
- Al-Abbās Ibn Said al-Jawhari
- Al-Fingi (Alkindus)
- Banū Mūsā (Ben Mousa)
- Al-Khwarizmi
- Al-Mahani
- Ahmed Ibn Yusuf
- Al-Majriti
- Al-Battani (Albatenius)
- Al-Farabi (Abunasar)
- Al-Nayrizi
- Abū Jafar al-Khāzin
- Brethren of Purity
- Abu'l-Hasan al-Uqlidisi
- Al-Saghani
- Abū Sahl al-Qūhī
- Abu-Mahmud al-Khujandi
- Abū al-Wafā' al-Būzjānī
- Ibn Sahl
- Al-Sijzi
- Ibn Yunus
- Abu Nasr Mansur
- Kushyar ibn Labban
- Al-Karaji
- Ibn al-Haytham (Alhacen/Alhazen)
- Abū Rayḥān al-Bīrūnī
- Ibn Tahir al-Baghdadi
- Al-Nasawi
- Al-Jayyani
- Abū Ishāq Ibrāhīm al-Zarqālī (Arzachel)
- Al-Mutaman Ibn Hud
- Omar Khayyām
- Al-Khazini
- Ibn Bajjah (Avempace)
- Al-Ghazali (Algazel)
- Al-Marrakushi
- Al-Samawal
- Ibn Rushd (Averroes)
- Ibn Sīnā (Avicenna)
- Hunayn Ibn Ishaq
- Ibn al-Banna
- Ibn al-Shaṭir
- Jafar Ibn Muhammad Abu Ma'shar al-Balkhi (Albumasar)
- Jamshīd al-Kāshī
- Kamāl al-Dīn al-Fārisī
- Muḥyi al-Dīn al-Maghribī
- Mū'ayyaduddīn Urdī
- Muhammad Baqir Yazdi
- Nasir al-Din al-Tusi – 13th century Persian mathematician and philosopher
- Qāḍī Zāda al-Rūmī
- Qutb al-Din al-Shirazi
- Shams al-Dīn al-Samarqandī
- Sharaf al-Dīn al-Ṭūsī
- Taqi al-Din Muhammad Ibn Ma'ruf
- Ulugh Beg
- Al-Samawal al-Maghribi (1130–1180)

Felsefe

Philosophers

- Al-Kindi
- Averroes
- Muhammad Ibn Zakariya al-Razi
- Al-Farabi
- Avicenna
- Ibn Arabi
- Rumi
- Jami
- Ibn Khaldun
- Mir Damad
- Nasir al-Din al-Tusi
- Muhammad Iqbal
- Quasim Cassam
- Allama Muhammad Iqbal

Tıp, Cerrahi Bilimler

Physicians and surgeons

- Mimar Sinan (1489-1588), also known as Koca Mi'mār Sinān Āǧā
- Jafar al-Sadiq, 8th century
- Banū Mūsā (Ben Mousa), 9th century
- Jafar Muhammad Ibn Mūsā Ibn Shākir
- Ahmad Ibn Mūsā Ibn Shākir
- Al-Hasan Ibn Mūsā Ibn Shākir
- Abbas Ibn Firnas (Armen Firman), 9th century
- Al-Saghani (d. 990)
- Abū Sahl al-Qūhī (Kuhi), 10th century
- Ibn Sahl, 10th century
- Ibn Yunus, 10th century
- Al-Karaji, 10th century
- Ibn al-Haytham (Alhacen), 11th century Iraqi scientist, father of optics,[38] and experimental physics. [39] considered the "first scientist"[40]
- Abū Rayḥān al-Bīrūnī, 11th century, pioneer of experimental mechanics[41]
- Ibn Sīnā/Seena (Avicenna), 11th century
- Al-Khazini, 12th century
- Ibn Bajjah (Avempace), 12th century
- Hibat Allah Abu'l-Barakat al-Baghdadi (Nathanel), 12th century
- Ibn Rushd/Rooshd (Averroes), 12th century Andalusian mathematician, philosopher and medical expert.
- Al-Jazari, 13th century civil engineer.
- Nasir al-Din Tusi, 13th century
- Qutb al-Din al-Shirazi, 13th century
- Kamāl al-Dīn al-Fārisī, 13th century
- Ibn al-Shaṭir, 14th century
- Taqi al-Din Muhammad Ibn Ma'ruf, 16th century
- Hocaefen Ahmet Celebi, 17th century
- Lagari Hasan Çelebi, 17th century
- Salih Dean Mahomet, 18th century
- Abdus Salam, 20th century Pakistani physicist, winner of Nobel Prize in 1979
- Fazlur Khan, 20th century Bangladeshi Structural Engineer
- Mahmoud Hassaby, 20th century Iranian physicist
- Al Javari, 20th century Iranian physicist
- B. J. Habibie, 20th century Indonesian aerospace engineer and president
- Abdul Kalam, Indian aeronautical engineer, nuclear scientist and the 11th President of India
- Mehran Kardar, Iranian theoretical physicist
- Munir Hayfen Palestinian-American particle physicist
- Abdul Qadeer Khan, Pakistani metallurgist and nuclear scientist
- Raouddin, Pakistani theoretical physicist
- Samar Mubarakmand, Pakistani nuclear scientist known for his research in gamma spectroscopy and experimental development of the linear accelerator
- Shahid Hussain Bokhari, Pakistani researcher in the field of parallel and distributed computing
- Sultan Bashiruddin Mahmood, Pakistani nuclear engineer and nuclear physicist
- Ali Musharafa, Egyptian nuclear physicist
- Sameera Moussa, Egyptian nuclear physicist
- Munir Ahmad Khan, Pakistani nuclear scientist
- Kerim Kerimov, founder of Soviet space program, a lead architect behind first human spaceflight (Vostok 1), and the lead architect of the first space stations (Salyut and Mir)[42][43]
- Farouk El-Baz, NASA scientist involved in the first Moon landings with the Apollo program[44]
- Cumrun Vafa, Iranian theoretical physicist and string theorist
- Jamal Nazrul Islam, Bangladeshi mathematical physicist and cosmologist

TANINMIŞ MÜSLÜMAN BİLİM İNSANLARI

@merdem4444

Mehmet Erdem

0 506 632 21 59

mehmeterdem44@yahoo.com

merdem444@gmail.com

@merdem441

0 506 632 21 59

GÖRÜŞ, ÖNERİ VE ELEŞTİRİLERİNİZİ LÜTFEN İLETİNİZ

Mehmet ERDEM
Kartal İMKB Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
Kartal / İSTANBUL